

LITERATURA

“El viatge de descoberta és molt rar en el segle XXI”

Gonçalo M. Tavares (1970), novel·lista, poeta i dramaturg, una de les veus més valuoses de la literatura portuguesa, va parlar a Barcelona de “La ciutat i el viatge, fonts d’Europa”. Al llibre *Un viatge a l’Índia*, traduït al català per Periscopi (2013), traça precisament una epopeia contemporània, protagonitzada per un Bloom d’ara, erràtic, però també irònic.

—Per què escolliu la forma basada en cants? Hi havia voluntat d’experimentació o *Un viatge a l’Índia* només es podia explicar així?

—Només es podia escriure així. Era una temptativa d’utilitzar el gènere de l’epopeia, que era una forma del passat, per escriure una epopeia contemporània. M’interessava recuperar la força del vers. Al contrari d’una línia de prosa, el vers té molta energia.

—El vostre Bloom viatja ràpidament. Però en el segle XXI, quin sentit té el viatge?

—El viatge de Bloom és una mica un viatge en dues línies, d’Occident a Orient. Ell té sobre Orient una il·lusió que després no serà exactament així. És un viatge d’aprenentatge, però també d’algú que està en fuga, d’un crim. La fuga pot ser un mitjà d’aprenentatge. Però pensant en el viatge en el segle XXI, el viatge està totalment controlat turísticament. El viatge abans era anar per uns passos estranys. Però ara està totalment apropiat pel turisme, pel comerç, i és anar per uns passos perfectament planejats, previstos. Avui moltes vegades ja no es volen descobrir imatges, sinó que es vol reconèixer imatges. El viatge de descoberta és molt rar en el segle XXI. Ara el viatge serveix per trobar imatges que ja sabem.

—Però, tot i així, Bloom aconsegueix ser un viatger amb certa curiositat...

—Sí. Bloom és un viatger abans de la fotografia. És un viatger antic també perquè per a ell el viatge és un itinerari, el procés, no és el destí o el punt final. Per exemple, un viatge en el segle XXI, Lisboa-Índia, és entrar a l’aeroport de Lisboa, fer una escala i arribar a l’Índia, és un viatge de línia recta. En el cas de Bloom, ell va a París, a Londres, a Viena, hi va per desviaments. En un viatge del segle XXI, Bloom hauria arribat a l’Índia a la tercera pàgina.

L’escriptor portuguès Gonçalo M. Tavares.

—És en el sentit del desviament que reivindiqueu el tedi?

—Aquí hi ha la idea de recuperar el tedi com una cosa potencialment positiva, però també perillosa. Quan el viatge està molt planejat, elimina la possibilitat del tedi. Tedi i temps lliure estan molt lligats. En aquesta ficció el tedi transforma les coses en perilloses. Tots els actes de Bloom, inclosos els crims, són fets per tedi. Però des d’un altre punt de vista, el temps del tedi és potencialment creatiu.

—Us considereu europeista?

—Des d’un punt de vista de les lleis, sí, a pesar de la davallada de drets dels últims sis anys. Tot i això, Europa continua sent una estructura legal que para molta atenció als drets humans. Però en termes burocràtics, de l’organització d’Europa, no em sembla que estiguem bé. Hi ha coses que la crisi ha destruït per sempre, com moltes lleis de protecció de feina.

—Al costat d’això, teniu un distanciament del mite de l’Orient?

—Moltes de les coses que admirem de l’Índia, com l’espiritualitat, són moltes vegades conseqüència d’una gran pobresa material i d’una falta de drets i llibertats individuals. Després, per exemple, no tenen la llibertat de rebutjar una educació religiosa. Jo només respecto la creença que és una creença lliure.

—A Catalunya estem ara en un procés de voluntat d’independència respecte a Espanya. Creieu que a Europa té lloc un Estat independent avui?

—No estic gaire informat d’aquesta qüestió [*s’hi interessa, a través de diverses preguntes*]. Però d’una forma general, diria que la política és l’art de gestionar els canvis, no és l’art de gestionar la immobilitat. És precisament saber reaccionar i actuar per acompanyar les diferències de la voluntat de les persones. Trenta anys enrere la interrupció voluntària de l’embaràs seria alguna cosa que molta de la població no veuria bé i trenta anys després, és una cosa compresa. Les poblacions canvien de voluntat, perquè els homes són vius, afortunadament. Van canviant els seus desitjos individuals i col·lectius.

Anna Ballbona